

Kulturmiljöprogram

Del 4.8 Norra Solberga socken

Inledning

Denna del av Nässjö kommuns kulturmiljöprogram redovisar bevarandevärda objekt inom Norra Solberga socken.

Läsanvisning

Hela kulturmiljöprogrammet

I den fullständiga versionen av Nässjö kommuns kulturmiljöprogram finns bakgrunden till kulturmiljöprogrammet, fördjupad beskrivning av kulturmiljön och redovisning av samtliga bevarandevärda objekt inom kommunen.

Karta

De olika objektens lokalisering får man fram genom kartfunktionen på kommunens hemsida. Där går det hitta alla kommunens objekt i kartform och det går även att söka på fastighetsbeteckning och adress.

Klassning

Följande klasser används i kulturmiljöprogrammet:

Klass 1, byggnadsminne (KML 3 kap) / Kyrkliga kulturminnen (KML 4 kap)

Graderingen avser byggnader som förklarats vara byggnadsminnen enligt Kulturmiljölagen (kap 3-4). Klassificeringen avser befintliga byggnadsminnen.

Klass 2, Särskilt värdefull bebyggelse (PBL 8 kap § 13)

Graderingen avser särskilt värdefull bebyggelse, sådana byggnader får inte fysiskt förvanskas vid förändring av eller i anslutning till byggnaden. Byggnaden bör skyddas genom q-bestämmelse i områdesbestämmelse eller detaljplan.

Klass 3, särskilt allmänt bebyggelsevärde (PBL 8 kap § 17)

Byggnaden har ett visst värde i fråga om till exempel utformning. Värdebärande element i byggnaden bör hanteras på ett varsamt sätt vid förändringar av eller i anslutning till byggnaden. Bör skyddas genom varsamhetsbestämmelse i områdesbestämmelse eller detaljplan.

Klass 4, allmänt bebyggelsevärde (PBL 8 kap § 17)

Graderingen motsvarar det generella krav på hänsyn till byggnadens kulturhistoriska värden som gäller för alla byggnader.

Klass 5, avskrivs

Byggnaden har inte kulturhistoriska värden som behöver beaktas i plan- och bygglovsprocessen. Objekt i klass 5 finns inte upptagna i kulturmiljöprogrammet.

Klassningen är framtagen av Länsstyrelsen i Jönköpings län och är baserad på Plan- och bygglagens (PBL) hänsyns- och skyddsbestämmelser samt byggnadsminnen enligt Kulturmiljölagen (KML). Klassningen skiljer sig från den klassning som använts i kommunens tidigare kulturmiljöprogram "Värdefulla byggnader och miljöer" (2007) och därför har ny bedömning gjorts vid framtagande av detta program.

800 Norra Solberga sockencentrum

Grimsberg grindstuga 1, Solberga säteri 1, Norra Solberga Åsarp 1, Norra Solberga församlingshem, Norra Solberga Kyrka 1, fastighet Grimsberg 1:1, Solberga 1:1, 1:6, 1:7, 1:10

Klass 1 – Kyrkliga kulturminnen (KML 3, 4 kap) Kyrkan,

Klass 2 – Särskilt värdefull bebyggelse (PBL 8 kap §13) Övriga byggnader

Nya kyrkan.

Sockencentrum med medeltidskyrka, 1900-talskyrka, en före detta skola och herrgårdsanläggning, inramat av ett öppet odlingslandskap och omgivet av barrskog. Medeltidskyrkan är en romansk stenkyrka från 1200-talet med rakavslutat kor och vitputsad fasad med ett spåntäckt tak. Under 1600- och 1700-talen hade kyrkan tillbyggnader i trä som senare revs i samband med invigningen av den nya kyrkan 1902. Fram till dess brukades den som sockenkyrka men gjordes om till gravkapell efter uppförandet av nya kyrkan. 1971 återgick kyrkan att brukas som gudstjänstlokal och dessförinnan 1969 byggdes vapenhuset i trä vid västra gaveln. Kyrkan är ett utmärkt exempel på medeltida småländsk kyrkobyggnadskonst och bland dess inventarier finns ett altarskåp från 1741 och en predikstol från 1600-talet. Altartavlan och adelssläkternas epitafier flyttades till den nya kyrkan, som uppfördes 1898–1901 i nygotisk stil i traktens röda granit. Den nya kyrkans tak täcks av kopparplåt, fram till 1950 hade kyrkan svartmålat plåttak. Kyrkan är relativt oförändrad interiört och exteriört sedan den uppfördes. På andra sidan landsvägen ligger kyrkskolan från 1863, där undervisning bedrevs till 1960. Huset är i två våningar med en

rikt uppbyggd portal i klassicerande stil och snidad dubbeldörr. Fasaden är av rödfärgad locklistpanel och taket är täckt av tegel. Solberga säteris huvudbyggnad härstammar från omkring 1740. Den har fasader av vit spritputs och tak med enkupigt rött tegel. Byggnaden har två mindre utbyggnader som flankerar sidorna idag. De dekorerade entrédörrarna omfattas av två pelare samt ett kraftigt ovanstycke i trä som har en inbyggd lykta. Gården har också två flygelbyggnader, före detta drängstuga och magasin från omkring 1800 samt ladugård och vagnskjul från omkring 1880. Dessa har faluröda träpanelsfasader och tak med enkupigt rött tegel och svart plåt.

Karaktärsdrag – Medeltidskyrkan

- Byggnadens kompakta volym
- Vitputsade fasaden
- Det höga sticktaket och takstolarna
- Stensockeln
- Fönstrens gotiska och romanska karaktär
- Vapenhuset i stående fasspontpanel

Karaktärsdrag - Kyrkan

- Den nygotiska kyrkostilen med högt strävande tak, torn, fönsterbågar och portaler
- Fasaden i lokal röd granit med strävpelare
- Det höga sadeltaket i koppar
- Den fasta interiören

Ändringar av kyrkobyggnaden kan kräva tillstånd från Länsstyrelsen.

Karaktärsdrag – Före detta kyrkskolan

- Byggnadens volym
- Röda fasspontpanel och locklistpanel
- Byggnadens träfönster av tvåluftstyp med spröjsar
- Röda sadeltaket i tegel
- Dekorativa gesims
- Dörrentrén med vackert dekorerat dörrpar, pilastrar och fronton
- Stensockel och stentrappa

Karaktärsdrag – Herrgårdsanläggningen

- Putsade fasaden
- Höga sadeltaket belagt med rött taktegel
- Den utsmyckade originalentréportalen och pardörr i trä
- Byggnadens träfönster av tvåluftstyp med spröjsar

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning

Området är ett exempel på ett sockencentrum som bär anor ända från 1200-talet, men där mycket också utvecklats sedan 1700-talet.

Medeltidskyrkan.

Före detta kyrkskolan.

Herrgårdsanläggningen.

801 Område Vässleda

Vässleda Norrgård 3, Vässleda 6, 7, 5, 2, 1, Luttersjö 3, fastighet Vässleda 1:2-1:4, 1:6, 1:7, 2:2, 3:1, Luttersjö 1:19

Klass: 4 - Allmänt bebyggelsevärde (PBL 8 kap §17)

Vy mot 1:2.

By i låglänt, svagt kuperat odlingslandskap i anslutning till Vässledasjöns västra sida. Genom området flyter i norr och väster Boån och i sydväst Svartån. Byn har åkermark i anslutning till bebyggelsen och vidsträckt ängsmark vid Svartån. Bebyggelsen består av fem gårdar förhållandevis väl samlade. Tre bostadshus är av parstugetyp i två våningar från omkring 1860, med fasader av rödfärgad locklistpanel och röda tegeltak (1:2, 1:3, 2:2). Bostadshuset 3:1 från 1885 har sexdelad plan i 1½ våning, med fasad av ljusmålad locklistpanel och tegeltak. Ladugårdarna är från omkring 1900, rödfärgade under tak av plåt. På fastigheterna 1:2, 2:2 och 3:1 finns välbevarade bodbyggnader från tidigt 1800-tal. Gårdarna 1:3 och 3:1 utflyttades i samband med laga skifte 1875.

Karaktärsdrag

- Bostadshusens röda locklistpanel med vita snickeridetaljer
- Komplementbyggnaderna uppförda i liggtimmer i röd kulör

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning

Området är ett exempel på en mindre by från 1800-talet, med gårdarna någorlunda tätliggande.

Bostadshus på 1:3.

Vy mot 2:2.

Ladugårdar på 1:2.

803 Område Snarebo

Snarebo 1, fastighet Snarebo 1:1

Klass: 3 - Särskilt allmänt bebyggelsevärde (PBL 8 kap §17)

Huvudbyggnaden.

Ensamliggande mindre gård i ett småskaligt, kuperat odlingslandskap med många mycket kraftiga och vällagda stenmurar. På fastigheten ligger fornlämningar som utgörs av ett runt och sex kvadratiska rösen, samt två kvadratiska stensättningar. Snarebo var ursprungligen ett klosterhemman under Vadstena som köptes till frälsegård under 1600-talet av den karolinske storgodsägaren David Dachsberg. 1842 friköptes Snarebo av Lars Johansson, vars odlarmöda än idag är synlig via de enorma stengärdesgårdarna som omsluter åkrarna. Bondens stolthet över att vara sin egen manifesterades i den entré i muren han av två stenpelare byggde åt sig själv. De är krönta av granitklot, och den ena bär året 1842.

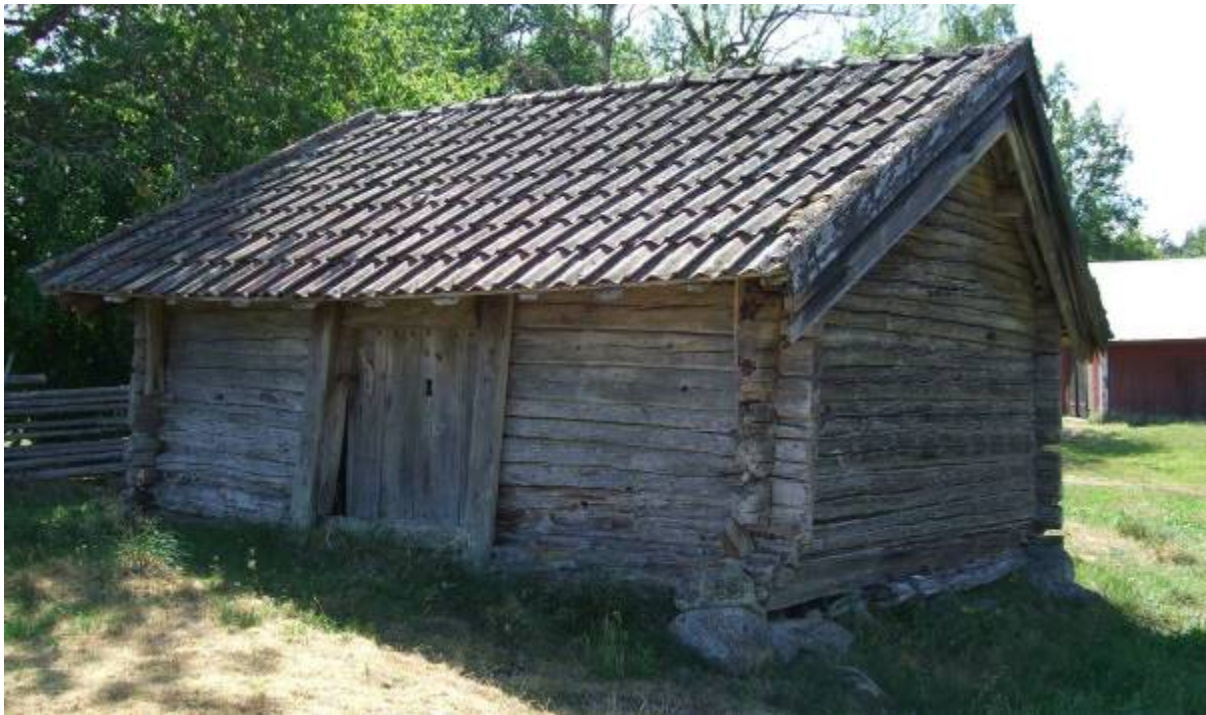
Gårdens huvudbyggand utgörs dels av en parstuga från omkring 1850 och dels av ett hus från 1914, båda med rödfärgade locklistpaneler och rött tegeltak. Den äldre mangårdsbyggnaden är numera gårdsmuseum, där gårdens egna inventarier och bruksföremål finns bevarade sedan 1770-talet. Ladugården, uppförd 1895, är rödfärgad med plåttak. Kvar från frälstetiden är en bodbyggnad med inskriptionen 1816, uppförd i liggande timmer och tak av tvåkupigt tegel.

Karaktärsdrag

- Byggnadens volym med den lilla verandautbyggnaden
- Tvåluftsfönstren med spröjs och symmetrisk placering
- Locklistpanelen
- Sadeltaket med tegelpannor
- Tillhörande byggnader och deras placering på gården

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning

Snarebo är ett exempel på en gård med flertalet äldre byggnader och särskilt välbevarade interiörer. Gårdens stenmurar är ovanligt storslagna och omfattande.

Bodbyggnad.

Delar av stenmurarna som sträcker sig över gårdens marker.

Annebergs samhälle

Där Svartån rinner genom Knapparps och Pilabo ägor fanns vid 1800-talets mitt en mindre industrikoncentration med Knapparps tegelbruk och en hammarsmedja, Pilabo manufakturverk, Pilabo sågverk och kvarn samt oljeslageri. 1876 startades tändsticksfabriken, det egentliga upphovet till samhället Anneberg, på Knapparps ägor med Svartån som rågång mot Pilabo enligt en förrättning 1856. Anneberg kom i förstane att utvecklas västerut med arbetarkasernerna närmast fabriken och en mera ostrukturerad bebyggelse mot Glömminges ägor. Tändsticksfabrikens expansion krävde goda transportmöjligheter och 1903 prövades möjligheterna att anlägga en järnväg till den 1874 öppnade Solberga station vid stambanan. Då detta projekt visade sig omöjligt, anlades i stället en smalspårig järnväg till Ormaryds station. Järnvägen öppnade för trafik i mars 1909 och efter tändsticksfabrikens nedläggning 1934 förlorade järnvägen sin betydelse och spåren revs upp 1936. Efter några år igångsattes tillverkning av vaxduk i lokalerna, vilket senare efterföljdes av tapetproduktion fram till 2003.

805 Område norra Anneberg

Danielsgatan 20, 18, 12A och B, 16, 17, 21, Bryggaregatan 3, 7, 2, 4, 6, Dalgatan 6, fastighet Pilabo 1:28, 1:29, Vulkanen 1, Sälgen 6-8 Danielsgatan 16, 17, 21, Apeln 8, 10, 11, 12, 13
Klass: 4 - Allmänt bebyggelsevärde (PBL 8 kap §17)

Kappen.

Området ligger i den äldsta delen av Annebergs samhälle, vid Danielsgatan, Dalgatan och Bryggaregatan. Bebyggelsen är tillkommen under perioden 1880-1900 och består dels av friliggande bostadshus på trädgårdstomter, dels några byggnader med anknytning till den tidigare tändsticksfabriken på platsen. Bland de hus som kan nämnas är Kappen på Danielsgatan, ett litet reveterat hus som sägs vara ett av Annebergs äldsta. Byggnaden har en vit spritputs, bruna dörr- och fönsteromfattningar och svart plåttak.

Huset på Pilabo 1:29 är en stor villa på två våningar med ett hörntorn i stående och liggande fasspontpanel i gul kulör. Huset har mansardtak med enkupigt svart plåttak med valsad plåt på tornet. Huset har inhyst fler funktioner än bostadshus. Det har varit matsal för fabriksarbetarna och det har bedrivits affärsverksamhet i bottenvåningen.

Före detta fabrikskontoret, uppfört omkring sekelskiftet 1900 i två våningar. Det har också bedrivits affärsverksamhet (såsom chark, matbutik) i samma byggnad under en period. Byggnaden fungerar idag som ett bostadshus.

Heines bryggeri. Vid sekelskiftet 1900 startades här en bryggerirörelse som fortsatte ända fram till 2006. Det finns fortfarande viss utrustning kvar som visar den tekniska utvecklingen sedan bryggeriet grundades. Den äldsta delen av byggnaden är uppförd i rött tegel i blockförband, och har trekupigt taktegel. De senare utbyggnaderna är uppförda i gult tegel och betong i ljus kulör med ett tak täckt i plåt. Utmed tillbyggnaderna finns det två lastplatser i betong med utskjutande tak över. Tvåluftsfönstren är förmodligen original och representativa för de olika tidslagrens tillkomst. Byggnaden har två reklamskyltar från olika tidsepoker. Bostadshuset som tillhör bryggeriet är uppfört under 1800-talet, ovisst exakt när. Tornet tillkom under 1930-talet och byggnaden byggdes sedan till igen under början på 50-talet. Fasaden utgörs av stående och liggande fasspontpanel målad i en grön kulör.

Strax intill gården åt norr ligger ett bostadshus som är byggt 1918. Det har stående locklistpanel i ljus kulör med svart enkupigt tak. Byggnaden är ett av flera liknande bostadshus i området.

38:an. I anslutning till fabriksområdet ligger den enda kvarvarande av fabriakens arbetarkaserner i två våningar, dock inte i bruk idag. Den har eternitklädd fasad med rött tegeltäckt sadeltak.

Karaktärsdrag – Kappen

- Byggnadens volym
- Timmerstomme

Karaktärsdrag – Huset på Pilabo 1:29

- Byggnadens volym i vinkel och torn
- Den stående och liggande gula fasspontpanelen och de dekorativa vita detaljerna
- Byggnadens sadeltak och mansardtak samt tornets kupoltak i valsad plåt
- Fönsterkupolerna, sekelskiftesfönstren och småspröjsade fönster

Karaktärsdrag – F d fabrikskontoret

- Byggnadens volym i vinkel
- Stående locklistpanel och fasspontpanel
- Det tegelklädda taket med flertalet skorstenar
- Stentrappan och stensockeln

Karaktärsdrag – Heines bryggeri

- Byggnadens volym med utbyggnader från olika tidsepoker
- Byggnadens röda tegelfasad och trekupiga taktegel med skorsten
- Ursprungliga fyrluftsfönster med spröjs
- Tegelsesimsen och det avskurna hörnet
- Lastbryggorna
- Bryggeriskyltarna

Karaktärsdrag – Bostadshuset tillhörande Heines bryggeri

- Byggnadens volym inklusive tornet
- Liggande och stående fasspontpanel
- Det tvåkupiga takteglet samt plåttaket
- Tvåluftsfönstrens karaktär

Karaktärsdrag – 38:an

- Byggnadens volym
- Fasaden i eternit och sadeltak belagt med tegel
- Tvåluftsfönstren och deras placering

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning

Området visar en variation av byggnader i det äldre centrum i Anneberg som uppstod under decennierna kring sekelskiftet 1900.

Bostadshus på Pilabo 1:29.

Före detta fabrikskontoret.

Heines bryggeri.

Bostadshus på Sälgen 6 t v och Heines bryggeri t h.

Bostadshus tillhörande Heines bryggeri.

38:an.

806 Område södra Anneberg

Ormarydsvägen 4, 6, 8, 10, 12, 14, Pilabogatan 9, 11, 13, 1, 3, 5, 7, fastighet Anemonen 1-4, Krokusen 1, 2, Pionen 1-3, Rosen 1-4

Klass: 4 - Allmänt bebyggelsevärde (PBL 8 kap §17)

Vy från Allén i sydlig riktning.

Egnahemsområde från tiden 1900–1915 med små bostadshus, fritt liggande på trädgårdstomter. Mellan kvarteren löper en smal ekonomigata vid vilken vedbodarna och uthus är förlagda. Husen är uppförda i 1-1½ våning på sockel av kilad sten, och med fasader av locklistpanel eller stående och liggande fasspontpanel i kombination. Många av husen har reveterats eller klätts med eternitplattor. Färgsättningen är idag varierande. Den ursprungliga taktäckningen var tegel.

Karaktärsdrag

- Tomternas storlek och byggnadernas volym
- Gatu- och tomtstrukturen med de kvarlevande ekonomigatorna
- Bostadshusen med kvarvarande träpanel och taktegel
- De rödmålade panelklädda ekonomibygnaderna med sadeltak och deras volym

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning

Området har en säregen gatu- och tomtstruktur och omfattar bevarade exempel på egnahem från början på 1900-talet.

Fastigheter längs Pilabovägen.

Vy längs Ormarydsvägen i nordlig riktning.

807 Annebergsgården

Upphemsvägen 3, fastighet Rudan 5

Klass: 3 - Särskilt allmänt bebyggelsevärde (PBL 8 kap §17)

Byggnaden är uppförd som bostad åt disponenten vid Annebergs tändsticksfabrik. Ursprunget är en byggnad från 1860-talet, rejält ombyggd på 1920-talet. Huset är en tvåvånings timmerbyggnad med slätputsad gul fasad, tillbyggd takvåning med svart panel och taktäckning av skiffer. Stenmuren med smidesräcke och grindar inhägnar trädgården där det också finns ett lusthus med snickeriglädje. Fastigheten har även använts för pensionatsverksamhet men är numera behandlingshem.

Karaktärsdrag

- Byggnadens volym med tillbyggd takvåning
- Den putsade fasaden
- Taktäckningen av skiffer
- Tvåluftsfönstrens symmetriska placering med spröjs
- Huvudentréns dekorativa dörrpar i trä
- Stenmuren med smidesräcke

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning

Byggnaden är ett exempel på en disponentbyggnad som härstammar från 1800-talet men som kraftigt omgestaltats på 1920-talet.

808 Pilaboparken

Anneberg Folkets park 1, fastighet Knapparp 1:28
Klass 2: Särskilt värdefull bebyggelse (PBL 8 kap §13)

Entrén.

Annebergs Folkets Park, anlagd 1923. Samtliga byggnader är faluröda med vita omfattningar och detaljer. Entrén är relativt bevarad sedan den byggdes. Dansbanan byggdes 1931, har öppna väggar och tak av ofärgad plåt. Dessförinnan var det en öppen dansbana utan tak. Kaffestugan byggdes 1922 och den har träpanel och ofärgat plåttak. Sedan den uppfördes har den byggts ut. Den dekorativa musikpaviljongen är placerad i centrum, täckt med tvåkupiga takpannor. Teaterladan med locklistpanel, uppförd 1926, renoverades under 90-talet och har enkupigt tegeltak. Det finns också lotterikiosker, aktivitetsbyggnad, dansbiljettkur, utedass och en jordkällare.

Karaktärsdrag

- Byggnadernas volymer och placering i förhållande till varandra
- Byggnadernas uppförande i trä i röd kulör med vita detaljer

Kultuhistorisk bedömning och värdebeskrivning

Parken uppvisar en bred variation av byggnader som är typiskt för en folkets park i välbevarat skick.

Vy över parken, dansbanan närmast till höger, musikpaviljongen och kaffestugan.

Teaterbyggnaden.

809 Glömminge säteri

Glömminge 1, fastighet Glömminge 1:118

Klass: 4 - Allmänt bebyggelsevärde (PBL 8 kap §17)

Glömminge tillhörde under 1400-talet det godskomplex i socknen som lydde under Vadstena kloster. Det köptes till frälsegods 1649 av ägarinnan till Stumperyd, Fru Estrid Uggla, och blev därmed säteri. Frånsett en period under Karl XI:s reduktion, har det sedan dess fungerat som säteri, och har ägts av bland annat ätterna Oxehufvud, von Gertten och Weduvar. Herrgårdsanläggningen ligger i ett öppet, svagt kuperat odlingslandskap. 1700-talsbyggnaden av salstyp har mansardtak, täckt av rött enkupigt tegel, och en utbyggnad för salen på karolinskt vis. Timmerknutarna är försedda med vita knutlådor och fasaden täcks av gulmålad locklistpanel.

Bland övriga byggnader kan nämnas en äldre timrad magasinsbyggnad och en drängstuga från omkring 1800, ladugård och uthus från omkring 1890, en magasinsbyggnad från omkring 1900 samt en statarbostad från 1913. Utmed vägen mot gården ligger backstugan Ljustorp, byggd 1841. Väster om gården finns Kungsgravarna som är ett gravfält om fem rösen, beläget på en moränrygg. Det största röset mäter 19 meter i diameter. Öster om moränryggen går en bäckravin, där det finns en stenvalvsbro av gråsten med stenstolpar som löper längs med vägen på båda sidor om bron. Stolparna sattes troligtvis dit under mellankrigstiden då bron trafikerades av både häst och vagn och bilar.

Karaktärsdrag

- Byggnadens volym med den rundade frontespisen
- Locklistpanelen
- Det brutna mansardtaket med tegelpannor
- De spröjsade fönstren i symmetrisk placering samt kuporna på taket
- Tillhörande byggnader och deras placering

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning

Glömminge är ett exempel på ett säteri med anor från 1400-talet, men där de flesta byggnaderna är från 1800- och 1900-talen.

810 Grimsberg säteri

Grimsbergs gård 1, fastighet Grimsberg 1:1

Klass: 3 - Särskilt allmänt bebyggelsevärde (PBL 8 kap §17)

Huvudbyggnaden.

Grimsberg är socknens till ytan största gård. Den är känd sedan medeltiden under namnet Grimmaryd. 1434 sålde riddar Gotskalk Bengtsson gården till Vadstena kloster, och till detta hörde även Pilabo, Knapparp och Glömminge. 1559 indrogs godsens av Gustav Vasa till "arv och eget". 1646 köpte David Dachsberg gården och ordnade sätesfrihet. Under hela 1700-talet fram till 1810 ägdes och beboddes säteriet av släkten Sabelfelt.

Herrgårdsanläggningen ligger i en söderslutning och tomten är bevuxen med äldre lövträd med en allékantad uppfart. Huvudbyggnaden är av timmer, ursprungligen från omkring 1810, ombyggd 1916. Den är i två våningar med gul locklistpanel och brutet tak med enkupigt rött tegel. Flygelbyggnaden är i två våningar, okänd ålder, med faluröd locklistpanel och sadeltak med enkupigt tegel. Under byggnadens norra del finns två tunnvalvda källare. På gården finns även en äldre magasinsbyggnad i falurött timmer samt en före detta brygghus- och bodlänga, uppförd i kombinerad skiftesverks- och knuttimringsteknik.

Karaktärsdrag

- Byggnadens stora volym med den symmetriska fasaden
- Locklistpanelen
- Det brutna sadeltaket med enkupiga röda tegelpannor
- Tvåluftsfönstren med spröjs och dekorativa omfattningar
- Flygelbyggnadens volym med locklistpanel och tegelbelagt sadeltak
- Övriga byggnader och deras placering på säteriet

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning

Byggnaden är ett exempel på ett större säteri med anor från 1400-talet och byggnader från 1700- och 1800-talen och framåt.

Flygelbyggnaden.

811 Sädesmagasinet i Stora Knapparp

Stora Knapparp 1, fastighet Knapparp 1:2

Klass: 4 - Allmänt bebyggelsevärde (PBL 8 kap §17)

Från äldre tider finns en större gårdsbyggnad kvar, förmodligen 1800-tal. Byggnaden är i liggande timmer, rödmålad och vilande på en stensockel. Den brukades ursprungligen som sädesmagasin fram tills nyligen. På västra långsidan finns två speciella fönster, förmodligen från Solberga gamla kyrka. Taket är beklätt av röda betongpannor. Under byggnaden sträcker sig en större källare indelad i två kammare. Strax väster om förrådsbyggnaden finns en timrad drängstuga, förmodligen från samma tidsepok.

Karaktärsdrag

- Byggnadens volym
- Den faluröda liggande timmerfasaden
- Sadeltaket med röda takpannor
- Höga exponerade stensockeln
- De små spröjsade fönstren på byggnaden

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning

Byggnaden är ett välbevarat exempel på ett äldre sädesmagasin.

Solberga stationssamhälle

Samhällsbildningen kom till i och med att en station anlades 1874 vid Östra stambanan. Det var främst egendomarna Påskarp och Hatten som fick bidra med mark. 1876 bildades fastigheten Dalhem och fastigheten Fridhem bildades 1879. Bäckaskog tillkom 1883, Nylund 1886 och stugan Östertorp 1888. Dessa ligger alla på samma sida som järnvägsstationen. På 1890-talet skedde en kraftig expansion på den västra sidan av järnvägen.

Folkskola startade 1911 och småskola 1919. Undervisningen bedrivs i samma lokaler än idag. Många företag grundades vid den här tiden och samhället hade stora planer inför framtiden. Men de storslagna planerna, som bland annat innefattade ett torg, kom ej att infrias utan Solberga har istället kommit att utvecklas till ett villasamhälle av sovstadskaraktär.

812a Område Solberga stationsmiljö

Västergatan 17, fastighet Påskarp 1:32

Klass 2: Särskilt värdefull bebyggelse (PBL 8 kap §13)

Bostadshus från omkring 1890, friliggande på trädgårdstomt. Huset har två våningar, med ljusgul liggande och stående fasspontpanel med vita detaljer. Taket är i röd plåt och huset står på en stensockel. Det finns också två uthuslängor med faluröd panel på tomten.

Karaktärsdrag

- Byggnadens volym och utformning med viss snickargädje
- Den stående och liggande fasspontpanelen
- Det flacka sadeltaket
- De tidstypiska fyrluftsfönstren, förmodligen original, samt de mindre fönstren på gavlarna
- Dörrparen med dekorativ spröjs
- Stensockeln

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning

Bostadshuset är ett välbevarat exempel på ett större boningshus från 1800-talets andra hälft.

812b Område Solberga stationsmiljö

Västergatan 18, fastighet Påskarp 1:58

Klass 2: Särskilt värdefull bebyggelse (PBL 8 kap §13)

Bostadshus i två våningar från omkring 1905, friliggande på trädgårdstomt. Fasaden är i liggande och stående fasspontpanel, målad ljusblå med vita detaljer. Huset har även en stor, inglasad veranda som täcker två våningar längs med ena långsidan på huset. I äldre fotografier kan man se en balkong som sträckte sig längs med framsidans fasad på övervåningen, men den finns inte kvar idag.

Karaktärsdrag

- Byggnadens volym
- Stående, liggande och diagonalställd fasspontpanel och snickarglädje
- Verandan i två våningar med småspröjsade fönster och dekoration
- Öppna verandan, balkongen och dörrpar med småspröjsade fönster och snickargläjde

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning

Byggnaden är ett bevarat exempel på en sekelskiftesvilla från 1900-talets början.

812c Område Solberga stationsmiljö

Nässjövägen 5, fastighet Norra Solberga 1:3

Klass 2: Särskilt värdefull bebyggelse (PBL 8 kap §13)

Solberga stationshus, uppfört 1874 vid Östra stambanan. Om- och tillbyggt sedan uppförandet. Byggnaden är i 1½ våning med fasad i rött tegel, en frontespis samt tak med valsad plåt i grön kulör. Arkitekten var A W Edelsvärd från SJ.

Karaktärsdrag

- Byggnadens volym och röda tegelfasad
- Det karaktäristiska gröna falsade plåttaket
- Fönstren av trä med mittpost och spröjsar målade i grön kulör
- Dörrarnas placering

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning

Byggnaden är ett exempel på en stationsbyggnad uppförd i tegel kring 1870-talet.

812d Område Solberga stationsmiljö

Västergatan 6, fastighet Hatten 5:1

Klass: 3 - Särskilt allmänt bebyggelsevärde (PBL 8 kap §17)

Solberga missionshus, ursprungligen från 1875, senare tillbyggt. Äldsta delen har åttakantig grundplan, lik den i Esperyds missionshus. En del av tillbyggnaden har även den åttakantig plan, dock mindre än originalet. Fasaden har rödmålade liggande och stående fasspontpaneler. Taket har svart falsplåt, tidigare grönt, och ett iögonfallande/karaktärsskapande tornkrön.

Karaktärsdrag

- Byggnadens äldre delar omfattande en åttkantig form och volym
- Det valsade taket med tornhuven
- Den stående och liggande fasspontpanelen

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning

Byggnaden visar på den religiösa väckelse som växte fram från och med 1800-talets andra hälft i länet.

812e Område Solberga stationsmiljö

Nässjövägen 24, fastighet Påskarp 1:18

Klass 2: Särskilt värdefull bebyggelse (PBL 8 kap §13)

Bostadshus från omkring 1885, friliggande på trädgårdstomt. 1½ våning med gråmålad liggande och stående fasspontpanel, samt plegeltak med brutna gavelspetsar. Rikt dekorerad glasverandra som täcker två våningar, i sekelskiftesanda precis som resten av miljön.

Karaktärsdrag

- Byggnadens volym med kraftig inglasad veranda i två våningar
- Den liggande och stående fasspontpanelen
- Den dekorativa verandan med spröjs och originalfönster och dörrpar
- Tegeltaket med brutna gavelspetsar

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning

Byggnaden är ett exempel på ett bostadshus från slutet på 1800-talet med rikt utsmyckad veranda.

812f Område Solberga stationsmiljö

Nässjövägen 18, 20A, fastighet Påskarp 1:15, 1:252

Klass: 3 - Särskilt allmänt bebyggelsevärde (PBL 8 kap §17)

Solberga mekaniska verkstads AB grundades 1879 av smeden August Johansson från Danstorp. Tillbyggnader och ombyggnader har skett 1907, 1910 och 1914. Byggnaden har en röd tegelfasad mot Nässjövägen med gröna fönster och plåtdetaljer. De senare tillbyggnaderna är representativa för sin tids tillkomst. Den gamla kontorsbyggnaden på 1:15 används idag till förskoleverksamhet.

Karaktärsdrag

- Byggnadens sammansatta volym och uppförande i vinkel
- Fasad i rött tegel med dekorativa fönsteröverstycken
- De välvda fyrluftsfönstren i trä med spröjs
- Taket med valmade gavelspetasar och takpannor

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning

Byggnaden är ett exempel på den verksamhet som växte fram i samband med anläggandet av järnvägen i Nässjö kommun. Anläggningen har typiska drag och tillhör urtypen för den lilla mekaniska verkstaden med tillhörande arbetarbostäder från 1910- och 20-talen.

813 Enkelstugan i Kärr

Oron, fastighet Kärr 1:5

Klass: 2 - Särskilt värdefull bebyggelse (PBL 8 kap §13)

Ursprungligen backstuga under hemmanet Kärr på Hamnaryds säteris ägor. Stugan är en knuttimrad, omålad ryggåsstuga av enkelstugetyp från omkring 1810. Det ursprungliga torvtaket har bytts ut mot stickor och enkupigt tegel. Huset var stadigvarande bebott in på 1920-talet. Uthusbyggnaden är också knuttimrad och tjänstgjorde förr som fårhus, de enda djur man kunde föda på den lilla, magra jordlotten.

Karaktärsdrag

- Byggnadens volym
- Den knuttimrade fasaden och stommen
- Enkupiga takteglet
- Den putsade skorstenen
- Fönstren av trä med spröjs och ytterdörren i trä

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning

Backstugemiljön i Kärr är välbevarad och ovanlig i länet.

814 Gården i södra Äng

Södra Äng 1, Södra Äng 2:1

Klass: 4 - Allmänt bebyggelsevärde (PBL 8 kap §17)

Jordbruksfastighet i öppet odlingslandskap. Bostadshuset är från omkring 1865, med faluröd locklistpanel och enkupigt, rött tegeltak. Strukturen är välbevarad om än förändrad till det yttre. Den inglasade verandan och balkongen är ett senare tillägg. Drängstugan är från 1950-talet, med faluröd panel och enkupigt taktegel. Det finns flera ekonomibyggnader på fastigheten, samtliga målade röda och uppförda i timmer, somliga har träpanel ovanpå timret. Takmaterialet varierar mellan byggnaderna, de flesta har enkupiga takpannor, men det finns också några med plåttak och ladugårdsbyggnaderna har eternittak. Det finns en smedja från 1800-talet med ett ålderdomligt uttryck.

Karaktärsdrag

- Byggnadens volym med den utskjutande verandan
- Den faluröda locklistpanelen och sadeltakets enkupiga röda tegel
- Fönstren med deras omfattningar
- Tillhörande byggnader och dess placering på gården

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning

Området är ett exempel på en gård huvudsakligen från 1800-talet i öppet odlingslandskap.

Smedja.

815 Holma gård

Holma gård 1-4, fastighet Solberga-Holma 1:6

Klass: 3 - Särskilt allmänt bebyggelsevärde (PBL 8 kap §17)

Huvudbyggnaden med flyglarna på vardera sidan.

Gårdsanläggningen ligger i ett öppet odlingslandskap med betesmark. Huvudbyggnaden är från 1880-talet, senare delvis renoverad och ombyggd. Den har verandaförsedd frontespis med lunettfönster. Husets fasader har faluröd locklistpanel, liksom de två flygelbyggnaderna. Den ursprungliga flygelbyggnaden är från 1750-talet, den andra är en parstuga från omkring 1850 som delvis fungerat som gårdsmejeri. Parstugan byggdes till på baksidan under tidigt 1900-tal, vilket gett den en säregen form. På gården finns även ett avträde i liggtimmer från 1700-talet och en drängstuga från slutet av 1800-talet, samt en äldre bodbyggnad. Ladugården är relativt modern.

Karaktärsdrag

- Byggnadens volym med den utskjutande verandan och frontespisen
- Lunettfönstren och övriga fönster på byggnaden, vissa med spröjs
- Locklistpanelen och sadeltaket
- De båda flygelbyggnaderna med sina respektive fasadmateriell, fönsterplaceringar, dörrar m.m.

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning

Gårdsanläggningen ger en bild över hur en större bondgård kunde se ut vid 1800-talets slut.

Avträdet och drängstugan.

Bodbyggnad.

816 Kalkboden i Hamnaryd

Hamnaryd 1:10

Klass: 2 - Särskilt värdefull bebyggelse (PBL 8 kap §13)

Kalkbod från 1700-talet, uppförd av gråsten, kalksten och falurött timmer. Den faluröda timrade övre takkonstruktionen har tillkommit i mitten av 1800-talet. På taket ligger enkupigt tegel. Intill boden finns ruinen efter en kalkugn. Nordost om kalkboden finns två dagbrott, där Almesåkraformationens kalksten har brutits och använts vid framställningen.

Karaktärsdrag

- Byggnadens volym med de murade väggarna
- Den timrade övre konstruktionen samt sadeltaket med enkupigt tegel
- Byggnadens placering vid kalkugnen

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning

Byggnaden är ett exempel på en kalkbod från 1700- och 1800-talen i direkt närhet till en kalkugn.

817 Kvisttorp

Karstorp Kvistorp 1, fastighet Karstorp 1:17
Klass: 4 - Allmänt bebyggelsevärde (PBL 8 kap §17)

Liten, timrad ryggåsstuga med tillbyggd verandadel. Stugan var tidigare beklädd med faluröd locklistpanel men den har senare tagits bort. Taket har trekupiga cementpannor och vitputsad skorsten. Stugans ålder är oviss men är nämnd första gången 1845.

Karaktärsdrag

- Byggnadens storlek och den putsade skorstenens proportion i förhållande till byggnaden
- Timmerfasaden med äldre träfönster med olika utformning
- Sadeltaket med tvåkupiga takpannor

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning

Byggnaden är ett bevarat mindre exempel på ett hem för enklare folk från en äldre tid.

Ormaryds stationssamhälle

Då Ormaryds station, på linjen Nässjö-Oskarshamn, öppnades 1873 fanns inget egentligt samhälle. På var sin sida av Näsvisken i Sjunnarydssjön låg gårdarna Näs och Ormaryd, omtalade redan 1409.

På Näs ägor byggdes det första stationshuset av trä som 1898 ersattes av det nuvarande stationshuset i tegel. Ett samhälle uppstod genom att människor med anknytning till järnvägen byggde hus utmed det som idag är Solavägen. 1909 öppnades järnvägen mellan Anneberg och Ormaryd och detta innebar en skjuts framåt för Ormaryd, som blev en liten järnvägsknut, där man hade stora upplag av aspstock för tändstickstillverkningen i Anneberg.

Bebyggelsen utmed Solavägen tog fart; telefonstation öppnades 1900, den gamla skolan togs i bruk 1927 och Saronkapellet byggdes 1932. Ormaryds mejeri startades 1923. Som mest fanns det, förutom mejeriet, två speceriaffärer, ett bageri, en köttvaruhandel och en tid även en pappershandel i samhället. En ny skolbyggnad i tegel uppfördes i början av 1960-talet.

818a Område Ormaryd

Stingsgatan 4, fastighet Norra Solberga bandel 1:2

Klass: 2 - Särskilt värdefull bebyggelse (PBL 8 kap §13)

Stationshuset och godsmagasinet intill.

Stationsbyggnad som stod klar 1899, uppförd i rött tegel med grönt plåttak och vilar på en granitsockel. Byggnaden ersatte en tidigare stationsbyggnad i trä. Det mesta av husets sekelskifteskaraktär har bevarats och tegelarbetet är av högsta kvalitet. I äldre bilder går det att se att det tidigare funnits en utbyggnad mot järnvägen. Byggnaden är klassad som en

kulturhistoriskt värdefull byggnad av SJ. Inom stationsområdet finns också godsmagasin och magasin.

Karaktärsdrag

- Byggnadens volym i vinkel
- Tegelfasaden med förband och bågar i mörkgrå sten samt de dekorativa friserna
- Det gröna valsade plåttaket
- Granitsockeln
- Fyrlufts- och tvålufts-fönstren med spröjs i grön kulör
- Den fasta interiören
- De övriga byggnaderna och deras placering

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning

Stationshuset är uppfört i material av hög kvalitet och är ett välbevarat exempel på en stationsbyggnad från sekelskiftet 1900 och visar på den utveckling Nässjö kommun genomgick under samma tidsperiod.

Magasin.

818b Område Ormaryd

Solavägen 40, 38, fastighet Solberga-Näs 1:3, 1:23
Klass: 4 – Allmänt bebyggelsevärde (PBL 8 kap §17)

Bostadshus på 1:3.

Längs Solavägen ligger två bostadshus uppförda kring slutet av 1800-talet. Bostadshuset på 1:3 är uppfört 1895 med fasad av rödfärgad liggande fasspontpanel och tegeltak. Mot gatan finns en öppen veranda med snickarglädje och ovanpå en inglasad balkong. Bostadshuset på 1:23 är byggt 1896 i två våningar med glasad veranda, fasad av vit liggande fasspontpanel och omfattningar, och rött tegeltak. En dekorativ järngrind markerar tomtragränsen mot vägen.

Karaktärsdrag – Bostadshus på 1:3

- Byggnadens volym med liggande fasspontpanel
- Sadeltaket belagt med tegelpannor
- Snickarglädjen på verandan
- Dekorativa järngrinden mot gatan

Karaktärsdrag – Bostadshus på 1:23

- Byggnadens volym med inglasad veranda i två våningar
- Liggande fasspontpanelen
- Sadeltaket belagt med röda tegelpannor
- Fönstren med spröjs, speciellt på verandan
- Dekorativa järngrinden och staketet mot gatan

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning

Del av en bebyggelse som uppkom till följd av järnvägssamhällets utveckling kring sekelskiftet i Nässjö kommun.

Bostadshus på 1:23.

818c Område Ormaryd

Solavägen 35, fastighet Solberga-Näs 1:39

Klass: 3 - Särskilt allmänt bebyggelsevärde (PBL 8 kap §17)

Affärs- och bostadshus uppfört 1925 i 2½ våning med fasad av gulmålad locklistpanel med källare. Tidigare var husets tak belagt med rött tegel, men idag är det svart plåt. Byggnaden fungerar för närvarande enbart som bostad.

Karaktärsdrag

- Byggnadens volym
- Locklistpanelen med rundade locklister
- De välvda takkuporna
- Dörrarna och fönstrens placering
- Två-, tre- och fyrluftsfönster samt runda fönster och butiksfönster med spröjs
- Det skurna hörnet vid butiksentrén, med trappa

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning

Byggnaden är ett exempel på affärs- och bostadshus från 1900-talets första hälft där spåren efter affärsverksamheten fortfarande går att se.

818d Område Ormaryd

Solavägen 34, fastighet Solberga-Näs 1:63

Klass: 3 - Särskilt allmänt bebyggelsevärde (PBL 8 kap §17)

Missionshus från 1893 i en våning med ljus locklistpanel och tak med rött tegel. Verandan på framsidan är dekorerad med snickarglädje och har rött plåttak. Byggnaden fungerar idag som bygdegård.

Karaktärsdrag

- Byggnadens volym
- Locklistpanelen
- Sadeltaket med röda tegelpannor
- Den dekorativa verandan
- Fönstrens placering och spröjs

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning

Byggnaden är ett exempel på missionshus från sekelskiftet.

818e Område Ormaryd

Solavägen 31, fastighet Solberga-Näs 1:48

Klass: 4 – Allmänt bebyggelsevärde (PBL 8 kap §17)

Skolhus uppfört 1927 i 1½ våning med faluröd locklistpanel och falsat rött taktegel. I en senare förändring har en av de två ytterdörrarna på södra fasaden tagits bort och en öppen veranda har byggts till.

Karaktärsdrag

- Byggnadens volym med takkupor
- Locklistpanelen
- Tegeltaket
- Fönstren med spröjs och runda fönster vid gavlarna
- De dekorativa grindarna mot gatan

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning

Ormaryds första skola är en typ av skolbyggnad som är typisk för sin tillkomsttid.

818f Område Ormaryd

Solavägen 32, fastighet Solberga-Näs 1:20

Klass: 3 - Särskilt allmänt bebyggelsevärde (PBL 8 kap §17)

Bostadshus från 1910 i 1½ våning. Byggnaden har fasad av ljus locklistpanel med snickarglädjedetaljer och ett svart plåttak. Byggnaden är nyligen renoverad, var tidigare målad i en gul kulör med vita detaljer. En veranda har tillkommit senare på byggnadens västra sida. Planstrukturen är nästan densamma som när den uppfördes. Idag är byggnaden enfamiljshus men har under en period varit två lägenheter. Det finns ett mindre gårdshus i röd locklistpanel med plåttak på gården och det har eventuellt förr varit madrasstillverkning i den byggnaden.

Karaktärsdrag

- Byggnadens volym med frontespis
- Locklistpanelen samt den dekorativa snickarglädjen vid gavlarna
- Variationen av tre- och fyrluftsfönster samt övriga fönster med spröjs
- Den inglasade verandan med originalfönster med spröjs, samt den äldre entréns pardörr
- Stensockeln
- Staketet och grindarna i järn

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning

Huset är ett exempel på en byggnad uppförd i nationalromantisk stil.

819 Villa Ekholmen

Solavägen 22, fastighet Solberga-Näs 1:17

Klass: 3 – Särskilt allmänt bebyggelsevärde (PBL 8 kap §17)

Bostadsfastighet vid genomfartsväg och järnväg i Ormaryds tätort. Bostadshuset är från omkring 1890 i 1½ våning. Huset har genomgått renovering och är moderniserat. Inom fastigheten ligger också gårdsbyggnader, en enkelstuga från 1860-talet som ursprungligen var verkstadslokal, ett bostadshus från slutet av 1700-talet och uthus/vedbod, alla i rödfärgad locklistpanel och med röda tegeltak. Det gamla bostadshuset kallas för Ekenstugan, då det är beläget intill den stora ek som står på gården. Ekenstugan är den äldsta bevarade byggnaden i Ormaryds samhälle.

Karaktärsdrag – Bostadshuset

- Byggnadens volym med frontespis
- Locklistpanelen
- Sadeltaket med tegelpannor och skorstenar i tegel
- Den inglasade verandan med spröjs och snickarglädje samt höga sockel
- Övriga gårdsbyggnader på gården med röd locklistpanel med vita detaljer

Karaktärsdrag – Ekenstugan

- Byggnadens volym och timmerstomme
- Röda locklistpanelen med vita detaljer
- Sadeltaket belagt med röda tegelpannor
- De äldre fönstren med spröjs
- Den enkla dörren i trä

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning

Gården visar en variation av byggnader från olika tidsepoker, speciellt de äldre gårdsbyggnaderna är särskilt värdefulla.

Ekenstugan.

820 Villa Häggelund

Solavägen 14, fastighet Ormaryd 1:49

Klass: 4 – Allmänt bebyggelsevärde (PBL 8 kap §17)

Bostadsfastighet vid genomfartsväg i Ormaryds tätort. Bostadshuset från omkring 1880 är i två våningar och har gul locklist- och liggande fasspontpanel. Taket har tvåkupiga pannor, hade tidigare trekupiga i rött tegel. Gavlarna pryds av lunettfönster. Huset har renoverats två gånger och byggts ut. Lillstugan och boden har faluröd panel och tegeltak.

Karaktärsdrag

- Byggnadens ursprungliga volym
- Locklist- och fasspontpanelen
- Sadeltak med tegelpannor
- Fönstrens placering och lunettfönstren med spröjs

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning

Byggnaden visar på en del av den bebyggelse som uppstod efter järnvägens tillkomst i Ormaryd.

821 Smedjan i Ormaryd

Äppellund, fastighet Ormaryd 1:66

Klass: 3 - Särskilt allmänt bebyggelsevärde (PBL 8 kap §17)

Smedja från 1840-talet med rödfärgat liggande timmer vilande på en hög stensockel intill en väg.

Karaktärsdrag

- Byggnadens volym i liggtimmer
- Höga stensockeln
- Torvtaket och skorstenen i sten
- Dörrarna och de små fönstren

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning

Byggnaden är ett exempel på en förindustriell smedja, placerad en bit från andra byggnader för att undvika spridning av brand om det skulle uppstå.

822 Område Näs

Näsvägen 6, 3, 5, fastighet Solberga-Näs 1:59, 1:88, 1:92

Klass: 4 - Allmänt bebyggelsevärde (PBL 8 kap §17)

Solberga-Näs 1:88.

Bostadshuset på 1:88 är en parstuga i 2 våningar från tidigt 1800-tal, på- och tillbyggd enligt tradition. Dess timmerstomme och faluröda locklistpanel är båda välbevarade. En tillhörande bodbyggnad från 1860 är försedd med rödfärgat liggande timmer och plåttak. Huvudbyggnaden har rött taktegel med två vitputsade skorstenar.

Intill, på Näs 1:92, ligger en sommarstuga från 1920-talet som om- och tillbyggts pietetsfullt. På andra sidan om nedfartsvägen mot sjön, ligger en större villa på 1:59, med högt valmat tak, skurna gavlar, takkupor samt en glasad veranda åt väster. Byggnaden är renoverad invändigt men har exteriört i det stora hela behållit sitt äldre utseende.

Karaktärsdrag – Bostadshuset 1:88

- Byggnadens volym och planstruktur
- Rödmålad locklistpanel med rundade locklister och vita detaljer
- Sadeltaket med enkupiga tegelpannor och putsade skorstenar
- Fönstren och entrédörrarnas placering och storlek
- Verandans snickarglädje
- Interiörens golv och trappa i trä

Karaktärsdrag – Sommarstugan 1:92

- Rödmålade locklistpanelen med vita detaljer
- Tvåkupiga takpannorna och frontespisen
- Glasverandan med spröjs

Karaktärsdrag – Bostadshuset 1:59

- Byggnadens volym
- Rödmålade locklistpanelen med vita detaljer
- Det höga tegeltaket med avvalmade gavelspetsar och takkupor
- Dekorativa glasverandan och de höga fönstren med dekorativ spröjs

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning

Området ger en förståelse för den bebyggelse som fanns i området innan järnvägssamhället tagit form.

Hus på 1:92.

Bostadshus på 1:59.

823 Gården Näs

Näs gård 3, 1, fastighet Solberga-Näs 1:29, 1:96

Klass: 3 – Särskilt allmänt bebyggelsevärde (PBL 8 kap §17)

Mangårdsbyggnaden.

Gården Näs är ovanlig i socknen genom att den tillhört samma släkt i närmare 300 år, elva generationer. Byggnaderna är belägna vid Sjunnarydssjön. Mangårdsbyggnaden på 1:96 är uppförd i traditionell stil i slutet av 1800-talet, klädd i liggande och stående fasspontpanel. Taket är täckt med enkupiga tegelpannor. Huset har en öppen veranda med stentrappa och släta pelare och ovan vilar en balkong. Tillbyggnaderna på kortsidorna har skett i början av 2000-talet.

Huset på 1:29 är idag sommarbostad. Husets ursprung är från mitten av 1700-talet och har byggts ut två gånger. Det kvarvarande köket är förmodligen en del av den ursprungliga byggnaden. Framsidan av sommarhuset har en glasveranda som förmodligen tillkom under början på 1900-talet. Dörrparet vid hörnet på fasadens södra fasad är troligen den ursprungliga, men har vid ett senare tillfälle flyttats till sin nuvarande plats. Den har fungerat som separat ingång då byggnaden har varit uppdelad i två lägenheter vid ett tidigare tillfälle. Båda byggnaderna har liggande och stående ljusgul fasspontpanel med sadeltak i rött tegel.

Karaktärsdrag – Manbyggnaden

- Byggnadens volym och de tillbyggda sidobyggnaderna
- Den liggande och stående fasspontpanelen
- Sadeltaket belagt med röda tegelpannor
- Tvåluftsfönstren med spröjs
- Verandans enkla pelare och entréns dörrpar

Karaktärsdrag – Sommarbostaden

- Byggnadens volym med frontespsis
- Den liggande och stående fasspontpanelen
- Det röda tegelpannetaket med skurna gavlar
- Dekorativa glasverandan i två våningar
- Den variation av två- och fyrluftsfönster med spröjs
- Dekorativa dörrparen med fönster

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning

Gården visar på en bebyggelse och verksamhet som fanns innan järnvägssamhället tillkom. Gården och dess släkt är en väl förankrad del av Ormaryds samhälle och historia.

Sommarbostaden.

824 Dubbelboden i Bollebo

Bollebo 1-2, fastighet Bollebo 1:2

Klass: 3 - Särskilt allmänt bebyggelsevärde (PBL 8 kap §17)

Dubbelbod i två våningar med källare, vilken har separat nedgång vid gaveln. På övervåningen förvarades säd. Byggnaden nämns första gången i en karta från 1700-talet, men den kan möjligtvis vara äldre. Byggnaden är knuttimrad med äldre locklistpanel på kortsidorna, och en något utkragad övervåning. Boden är falurödfärgad och det äldre spåntaket har täckts med tvåkupigt rött tegel.

Karaktärsdrag

- Byggnadens volym med utkragad övervåning
- Liggtimmerstommen och locklistpanelen
- Sadeltaket
- De små spröjsade fönstren och ventilationsöppningarna
- Dörrarna i trä och deras placering med hög tröskel
- Källaren

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning

Byggnaden är ett välbevarat exempel på en äldre dubbelbod.

825 Soldattorpet Nystorp

Älmeshult Nystorp 2, fastighet Älmeshult 1:9
Klass: 4 - Allmänt bebyggelsevärde (PBL 8 kap §17)

Före detta soldattorp, numera fritidsbostad. Byggnadens ålder är oviss, men den flyttades till sin nuvarande plats kring 1760. Bostadshuset är i en våning med faluröd locklistpanel, enkupigt rött taktegel och en veranda, tidigare klädd med fjällpanel. Ladugården är i falurött timmer med enkupigt rött taktegel. Det finns också en äldre brunn på gården.

Karaktärsdrag

- Byggnadens volym
- Röda locklistpanelen med vita detaljer
- Sadeltaket av enkupig tegel
- Tvåluftsfönstren med spröjs i trä
- Den senare tillkomna verandan med dörrpar

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning

Byggnaden är ett exempel på soldattorp ursprungligen från 1700-talet.

826 Äldre gård i Blankefall

Blankefall gård 1, 2, fastighet Blankefall 1:16
Klass: 4 - Allmänt bebyggelsevärde (PBL 8 kap §17)

Gårdsanläggning av götisk typ, en form som ofta karaktäriseras av två gårdsplaner, en mot mangårdsbyggnaden och en fägård. Byggnaderna är oftast symmetriskt placerade så att gården blir näst intill kringbyggd. Bostadshuset är en om- och tillbyggd tvillingstuga, ursprungligen från 1700-talet. Fasaderna har faluröd locklistpanel, vilar på en stensockel och taket täcks av enkupigt rött tegel. Lillstugan är en knuttimrad enkelstuga med faluröd fasad och enkupigt rött taktegel. På gården finns även ett nytt bostadshus, bod, en murad stenkällare från 1894 samt en fägård med ladugård från 1920-talet. Den sistnämnda är byggd i tegel med faluröd brädfasad och eternittak.

Karaktärsdrag – Bostadshuset

- Bostadshusets volym och frontespisen
- Röda locklistpanelen med vita detaljer
- Sadeltaket belagt med tegelpannor
- Dekorerade frontonen och dörrparet i trä
- Stensockeln
- Fägården och ladugårdens röda panel samt tegelfasad

Karaktärsdrag – Lillstugan

- Byggnadens volym, uppförd i liggtimmer i röd kulör med vita detaljer
- Tegeltaket
- De äldre fönstren med spröjs i trä
- Trädörren

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning

Gårdsanläggningen är ett exempel på en gård i götisk stil.

Lillstugan.

827 Bod i Blankefall

Blankefall Gubbalyckan 2, fastighet Blankefall 3:3

Klass: 3 - Särskilt allmänt bebyggelsevärde (PBL 8 kap §17)

Knuttimrad bodbyggnad i två våningar, faluröd med tvåkupigt rött taktegel. Boden har två dörrar och springor för ljusinsläpp på andra våningen och på gavlarna. Mest troligt uppfördes boden under tidigt 1800-tal.

Karaktärsdrag

- Byggnadens volym
- Rödmålade knuttimringen med vita detaljer
- Sadeltak täckt i enkupigt tegel
- Dörrarna och fönstrens storlek och placering

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning

Byggnaden är ett exempel på en knuttimrad bod från tidigt 1800-tal.

828 Äldre gård i Kättstorp

Kättstorp 1, fastighet Kättstorp 4:1

Klass: 4 - Allmänt bebyggelsevärde (PBL 8 kap §17)

Före detta gårdsanläggning i öppet, höglänt odlingslandskap. Äldre bostadshus av enkelstugetyp uppfört 1858 i 2 våningar. Byggnaden är av timmer och har rödfärgad locklistpanel samt rött tvåkupigt taktegel. Bodbyggnaden uppfördes omkring 1800 i rödfärgat, liggande timmer med rött tegeltak. Ladugården från 1896 har rödfärgad brädfasad och plåttak.

Karaktärsdrag

- Byggnadernas volym
- Bostadshusets runda locklistpanel
- Tvåkupiga tegelpannorna
- Stensockeln
- Verandan, pardörren med tätspröjsade fönster
- De ursprungliga tvåluftsfönstren samt lunettfönstren på gavlarna

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning

En välbevarad gårdsstruktur med byggnader från olika delar av 1800-talet.

829 Gästgiveriet i Marietorp

Marietorp 1, fastighet Marietorp 1:4

Klass: 4 – Allmänt bebyggelsevärde (PBL 8 kap §17)

Före detta gästgivaregård från omkring 1820. Byggnaden är uppförd i två våningar med fasader av faluröd locklistpanel och en äldre pardörr, med putsade skorstenar och rött betongtegeltak. Inom området finns förutom gästgivaregården även jordbruksbyggnader, såsom stall och ladugårdar. Vägen som passerade gästgiveriet var häradsvägen mellan Jönköping och Eksjö.

Karaktärsdrag

- Byggnadens volym
- Rödmålade locklistpanelen med vita detaljer
- Betongtaket
- Fönstrens storlek och placering
- Den äldre pardörren

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning

Gårdens historia som gästgivaregård och kvarlevande byggnader visar på den aktivitet som rådde kring 1800-talet på platsen vid häradsvägen mellan Jönköping och Eksjö.

830 Danstorp smedja

Danstorp Norrgård 1, 2, fastighet Danstorp 1:26

Klass: 3 - Särskilt allmänt bebyggelsevärde (PBL 8 kap §17)

Smedjan ligger inkilad i en vägkorsning med öppningen mot korsningen. Den nedre delen ärstensatt, men takkonstruktionen är timrad och taket plåtbeklätt. Då smedjan ligger i sluttande terräng är taket bara synligt från ena gaveln. I denna smedja startade August Johansson sin karriär innan han gick vidare och grundade Solberga mekaniska verkstads AB 1879.

Karaktärsdrag

- Byggnadens volym och placering
- Väggar av sten
- Timrade gaveln och takkonstruktionen
- Den enkla trädörren

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning

Byggnaden är ett exempel på en enklare smedja från 1800-talet.

831 Ranglaryds kvarn och såg

Ranglaryd 1, fastighet Fåglehult 1:7/ 2:6 adress saknas, ligger intill Ranglaryd 2:6
Klass: 3 - Särskilt allmänt bebyggelsevärde (PBL 8 kap §17)

Ranglaryds kvarn och såg uppfördes på 1910-talet med två rum i en våning. Kvarnen är beklädd med brun träpanel, och taket är plåtbelagt. Det största rummet i byggnaden är för kvarnen och sågen, det mindre rummet för vattenhjulet. Anläggningen hörde till Lilla Fåglehults gård. Gustav Karlsson, som byggde anläggningen, insåg tidigt vad den nya tidens teknik – elkraften – kunde åstadkomma. Till kvarnen hör en liten generator som var kopplad till vattenhjulet. Den försörjde gården med elektrisk belysning. Anläggningen restaurerades 1994.

Karaktärsdrag

- Byggnadens volym
- Stående träpanel och plåttak

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning

Kvarnen är en tidstypisk anläggning som har utnyttjat den moderna tekniken i liten skala.

832 Lövhults fritidsområde

Lövhult kapell, Lövhult ridanläggning 1, Lövhult 5, 7, 8, 9, 10, 11, fastighet Lövhult 1:7, 1:9
Klass: 3 – Särskilt allmänt bebyggelsevärde (PBL 8 kap §17)

Friluftsområdet Lövhult ligger några kilometer öster om Nässjö och huserar bland annat Sveriges första idrottskapell samt en mängd andra idrottsrelaterade byggnader. Kapellets klockstapel uppfördes 1941, och sju år senare byggdes träkapellet kring denna. Biskop Torsten Ysander invigde kapellet 1948 och gav det då namnet Sankta Valborgs kapell. Namnet kom från ett medeltidskapell som låg utanför Nässjö men brändes ned under Kalmarkriget 1612. 1952 byggdes kapellet till, och rymmer numera 75 personer i kyrkbänkarna. Nässjösonen Axel Wallenberg är konstnären bakom Pilgrimgrottan med skulpturen Meditation som står utanför kapellet. Kapellet har rödmålad, liggande panel på förvandring, stensockel, brunmålade dörrar och fönsterfoder samt ett svart plåttak.

Värd att nämna är också Gammelgården (hus 10), en gammal, timrad enkelstuga som tidigare varit skola i Lövhults by. Den uppfördes troligtvis i mitten av 1800-talet, flyttades till platsen 1944 och disponerades fram till 1963 av Friluftsförbundet. Byggnaden är uppförd i rödmålad, liggande timmerpanel, med stensockel och enkupigt taktegel.

Karaktärsdrag – Kapellet

- Kapellets volym med klocktornet i mitten
- Byggnadernas liggande, rödmålade panel
- Stensocklarna
- Det kraftiga dörrparet med dekorativa detaljer
- Statyn och Pilgrimgrottan utanför kapellet

Karaktärsdrag – Gammelgården

- Gammelgårdens volym och timmerfasad
- Röda enkupiga takteglet
- Stensockeln och stentrappan
- De äldre en- och tvåluftsfnstren med vita detaljer och omfattningar
- Dörrparet med dekorativ omfattning och spröjsat fönster

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning

Kapellets syfte var att integrera idrott och religion och anses vara Sveriges första idrottskapell. Området visar på en bred variation av bebyggelse i ett naturskönt område med flera funktioner.

Gammelgården.

833 Norra Solberga hembygdsgård

Norra Solberga hembygdsgård, fastighet Solberga-Hult 3:5
Klass: 4 - Allmänt bebyggelsevärde (PBL 8 kap §17)

Skångesbostugan.

Hembygdsgård med bland annat en enkelstuga, Skångesbostugan, som flyttades till platsen 1955. Byggnaden har en knuttimmerstomme klädd i locklistpanel med knutlådor. Under-våningen är byggd omkring 1700, och stugan har byggts om och till 1856. Fataburen, kvadratisk i liggtimmer med spånbeklätt tälttak från omkring 1700, flyttades från Slåthults säteri 1958. Ladugården från 1817 är från Hults norrgård. Anläggningen förvaltas av hembygdsgårdsföreningen, vilken startades 1949.

Karaktärsdrag

- Byggnadernas ålderdomliga uttryck och deras placering på gården
- Fataburen och ladugårdens exponerande liggtimmer och sticktak
- Skångesbostugans locklistpanel, knutlådor och pardörr

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning

Hembygdsgården uppvisar en variation av byggnader från olika tidsepoker beläget i ett vackert naturområde.

Fataburen.

Ladugården.